

На основу члана 48. тачка 1. Статута града Зрењанина ("Службени лист града Зрењанина", број 21/08) Градско веће на седници одржаној дана_____2010. године донело је

ЗАКЉУЧАК

I Прихвата се Информација о Пројекту подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији града Зрењанина.

II Закључак доставити:

1. Одељењу за послове урбанизма
2. Јованов Дејану, члан Савета за развој
Града Зрењанина

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ГРАД ЗРЕЊАНИН
ГРАДСКО ВЕЋЕ

Број:

Дана:

ЗРЕЊАНИН

ПРЕДСЕДНИК
ГРАДСКОГ ВЕЋА
Др Милета Михајлов

Информација о Пројекту подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији града Зрењанина

1. Општи подаци о пројекту

„Пројекат подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији општине Зрењанин“ је израђен током 2006/07 године од стране Истраживачко-развојног Института за низијско шумарство и заштиту животне средине из Новог Сада, након обављеног конкурса за избор најповољније пројектантске понуде током 2006. године, а на основу Локалног еколошког акционог плана и Стратегије одрживог развоја општине Зрењанин у којима је проблем ниског нивоа пошумљености препознат као проблем који највише утиче на погоршање квалитета земљишта у смислу изражене еолске ерозије и погоршања квалитета микроклиме.

У овој студији се између осталог наводи да град Зрењанин има веома мало учешће шума и осталих облика ваншумског зеленила. У условима глобално слабе пошумљености целе Војводине, ова територија, по аутору, представља један од екстремнијих примера. Може се рећи да на подручју целе територије града не постоји ни једна површина која би се могла сматрати шумом у правом смислу те речи, осим шума меких лишћара (природних шума тополе и врбе као и клонских засада топола) у алувијалној равни реке Тисе.

Неколико мањих зелених површина, чија се величина креће од свега неколико ари до 2 ха, које се налазе уз постојеће, врло често напуштене салаше или њихове остатке, су ретке зелене површине које разбијају монотонију претежно пољопривредног пејсажа. Обрасле су највише багреном изданачког порекла, различите старости и слабог квалитета, са примесама осталих врста. Дрвореда и заштитних појасева уз постојеће магистралне и асфалтне путеве готово да и нема. Само на неким местима су евидентиране жбунасте формације као остаци некадашњих дрвореда. Према напред изложеном у овој студији, садашње стање постојећег зеленила је алармантно са становишта заштите пољопривредних површина од еолске ерозије и исушивања. Такође, и са еколошког аспекта, може се рећи да је стање у граду Зрењанину лоше, обзиром да је површина под шумом у односу на број становника у околним насељима, интензитет саобраћаја и степен индустријског развоја, занемариво мала. Осим еколошких проблема везаних за недостатак шума и ваншумског зеленила, евидентан је и проблем недостатка дрвета за огрев и за техничку употребу, што се добрим делом може побољшати подизањем ветрозаштитних појасева.

Овом студијом се такође констатује да је позната чињеница да је подручје Војводине још од давнина угрожено процесима еолске ерозије. Бројне научне и стручне студије из области климатологије, пољопривреде, водопривреде, шумарства и других научних области показују различите степене угрожености еолском ерозијом у Војводини, тако да је за свако одређено подручје неопходно утврдити њен интензитет, ради предузимања одговарајућих мера заштите, а с циљем стабилизације еколошких услова у подручју равничарског дела Војводине.

Различити показатељи обухваћени овом студијом указују и да се територија града Зрењанина налази у ширем подручју угроженом еолском ерозијом, у мери која захтева одређен степен заштите подизањем различитих видова ваншумског зеленила. Обзиром на чињеницу да овај вид ерозије деловањем ветра кроз дужи временски период доводи до деградације и уништавања битних компоненти животне средине, као што су земљиште, вода и ваздух, његове последице могу бити

катастрофалне пре свега за пољопривреду, водопривреду и саобраћај, а индиректно и за многе друге привредне гране, као и друштвену заједницу у целини.

Штете су најочљивије и највеће у пољопривреди и то из више разлога:

- због механичког оштећивања спољних виталних органа биљака;
- појавама физиолошког оштећивања
- одношењем лаког семена пољопривредних култура;
- повећаном транспирацијом биљака уз истовремено смањивање влажности земљишта;
- губитком највреднијег дела земљишта.

У извођачком смислу, пољозаштитни шумски појасеви се распоређују у два правца који су, што је могуће више, управни један на други. Из познатих еколошких карактеристика општине Зрењанин, утврђено је да преовлађују ветрови из југоисточног смера. Главне појасеве требало би поставити у правцу управном на смер дувања најчешћег ветра, што значи правцем североисток-југозапад. Обзиром на климатске прилике које владају, а у зависности од локације подизања и станишних услова, ширина појасева би требала бити од 6 до 15 метара. Посебно је питање размака између редова и стабала у реду. Тако је утврђено да је у сушним деловима потребан размак од 2 до 3 метра између редова како не би дошло до појачане конкуренције у потрошњи воде из земљишта. Основни принцип при избору врста дрвећа и жбуња је настојање да се за пољозаштитне појасеве користе врсте које за релативно кратко време обећавају оптималан раст, то јест што пре обезбеде неке од основних функција појаса, и које нису штетне за суседне пољопривредне културе.

Од врста у пољозаштитним појасевима тражи се да имају:

- мале захтеве према земљишту и велику отпорност према ветровима;
- отпорност на сувоћу земљишта и у густом склопу отпорност на конкуренцију кореновог система;
- брз висински раст, нарочито у младости;
- релативно густе и ниско положени избојци, који су савитљиви и пуни лишћа;
- јак коренов систем (најбоље типа срчанице);
- одговарајућа отпорност на мразеве;
- јака и дугорочна изданачка способност;
- релативно рано листање и касни завршетак вегетације;
- да нису преносиоци неког од штетника пољопривредних култура;
- коренов систем који се не пружа јако у даљину;
- да нема велику изданачку моћ из корена;
- да нема отровних делова биљке;
- отпорност на аерозагађење.

Шумски заштитни појасеви се углавном подижу на земљиштима која се могу користити у пољопривреди, тако да нема разлога да се при подизању ових засада не изврши потпуна припрема земљишта. Претходна припрема земљишта осим што утиче на квалитет подизања шумских заштитних појасева, предодређује и добар раст и развој посађених садница.

Главни циљеви ових агротехничких мера су:

- побољшавање могућности складиштења корисне воде, а уз то и добра аерираност земљишта;
- смањење отпора расту кореновог система;
- олакшање мера борбе против коровске вегетације;
- поспешивање рада земљишних микроорганизама.

За потребе подизања шумских појасева земљиште се припреми у ширини планираног појаса додајући са сваке стране још по један метар. Начин припреме зависи од својстава земљишта, климе реона у коме се појас подиже и времена подизања шумских појасева. Оптимална припрема земљишта

за подизање шумских ветрозаштитних појасева разликује се према планираном периоду садње. Припрема за пролећну садњу на земљиштима која су била под житарицама, састоји се у љуштењу стрњике после жетве, дубоком јесењем орању (25-30 цм), раном пролећном дрљању 1-2 пута, незига у току пролећа и лета прашењем и култивирањем, јесењем орању без превртања бразде и истовременом рахљењу дубљег слоја и најзад у пролећном дрљању пред садњу.

Припрема земљишта за јесењу садњу се разликује према систематској јединици земљишта. На тешким земљиштима припрема се састоји од љуштења стрњике после жетве, дубоког јесењег орања, пролећног дрљања, култивирања за време пролећа и лета и дрљања пред садњу. Ако је земљиште толико збијено онда се још једном узоре без превртања бразде и допунски продубљује риглером до одређене дубине. После тога се продрља, а потом сади. На лаким земљиштима се припрема састоји у љуштењу стрњике после жетве, јесењем орању, пролећном дрљању, култивирању и дрљању за време пролећа и лета и најзад рахљењу предсадњу.

Садни материјал дрвенастих врста за шумске заштитне појасеве мора задовољавати следеће основне услове:

- да је правилно школован у расаднику;
- да има уверење о пореклу;
- да је здрав, што се потврђује важећом документацијом из редовних контрола расадника.

Веома је важно одабрати квалитетан садни материјал јер од тога највише зависи успех садње. Такође, један од значајних фактора успеха је и правилна манипулација садницама од момента преузимања у расаднику до садње. Најпогодније време за садњу је пролеће, пред развијање пупољака, а мање погодно време је јесен. Температура земљишта код које почиње, односно престаје циркулација сокова и раст корена је 5-6°C. Пролеће је погодније за садњу јер се након садње температура земљишта и даље повећава, а земљиште је влажније што погодује развоју биљака. Саднице су у пролеће зрелије и отпорније. Пролећна садња треба да буде што је раније могуће (одмах после отапања снега и просушивања земљишта). Јесења садња треба да буде обављена такође што је раније могуће (у време најјачег опадања лишћа). Сушна јесен није погодна за садњу садница и боље је у таквим случајевима сачекати пролеће. Ако се јесења садња обави касно могуће је да озледе на корену настале приликом вађења не зацеле на време те да дође до труљења. Неповољна страна јесењег пошумљавања је и могућност издизања садница у процесу смрзавања и одмрзавања земљишта.

Овај пројекат је израђен у складу са основним принципима подизања ветрозаштитних појасева. Обзиром да је по пројекту предвиђено подизање појасева на великим површинама и са великом укупном дужином, предлаже се извођење пројекта по етапама. Имајући у виду велики обим потребних радова и несигурне изворе финансирања, могуће је предвиђене радове извршити у дужем временском периоду (до 20 година).

Динамику извођења радова треба одредити тако да се појасеви подижу концентрисано по простору, односно да се радови обављају у просторном континуитету. За једну годину треба одабрати једну просторну целину за подизање појасева. Избегавати подизање појасева истовремено на више различитих локација распоређених по целој општини. Приоритет у подизању имају они појасеви који су означени као главни, тј. постављени су управно на правац најчешћих ветрова. За пројектовање појасева коришћена је катастарка прегледна карта у дигиталном облику. За цртање и рачунање дужина пројектованих појасева је примењен програм WinGIS 2000. Пројектовани појасеви су штампани на карти која је саставни део овог пројекта.

2. Досадашње активности на реализацији Пројекта подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији општине Зрењани

Током 2009. године, на основу горе наведеног пројекта, израђени су Извођачки пројекти за следећа насељена места тј. К.О:

- Михајлово,
- Лукићево,
- Стајићево,
- Српски Елемир,
- Перлез.

Са Извођачким пројектима наведених насељених места се конкурисало код Покрајинског Секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство за добијање садног материјала и на основу резултата конкурса, добијен је следећи садни материјал:

- 1000 садница дуда,
- 4.338 садница багрема,
- 15.822 садница сибирског бреста

Садни материјал је на следећи начин распоређен:

- Елемир 3000 сибирски брест
 - Лукићево 3500 сибирски брест
 - Михајлово 1000 дуд
 - Перлез 9.322 сибирски брест
 - Стајићево 4.338 багрем
- УКУПНО 21.160 садница**

Начин финансирања овог пројекта је подразумевао обезбеђивање дела финансијских средстава из покрајинског буџета (3.000.000,00 дин.) и дела из буџетског фонда за заштиту животне средине у износу од 1.615.407,00, односно за реализацију пројекта, **укупно 4.615.449,00 динара**. Насељена места обухваћена пројектом су добијала садни материјал како је то горе наведено и финансијска средства ради спровођења геомеханичких радова и то по следећој структури:

МЗ ЕЛЕМИР	укупно: 324.930,00
МЗ СТАЈИЋЕВО	укупно: 445.460,00
МЗ ПЕРЛЕЗ	укупно: 935.495,00
МЗ МИХАЈЛОВО	укупно: 124.051,00
МЗ ЛУКИЋЕВО	укупно: 534.985,00

УКУПНО: Елемир + Стајићево+ Перлез + Михајлово + Лукићево	2.364.921,00
Вредност јавне набавке садног материјала од ЈП "Војводина шуме"	2.248.725,35
Укупно за исплату месним заједницама	4.613.646,35
На располагању	4.615.407,00

План реализације Пројекта подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији града Зрењанина за наредни период је, да се на основу Извођачких пројеката настави са праксом додељивања финансијских средстава за спровођење геомеханичких радова и додељивања садног материјала, пре свега насељеним местима, где је ситуација изузетно лоша. Насељено место Зрењанин (за сада) није предвиђен овим планом изградње ветрозаштиног појаса, али ће бити предмет пројеката реконструкције и изградње линијских дрвореда, реконструкције и изградњенових парковских површина, као и изградње ветрозаштитног појаса, али након завршетка започетих послова у осталим насељеним местима.

Треба такође напоменути да ће, пошто је у току израда Просторног плана града Зрењанина 2010-2020.године, "Пројекат подизања шумских ветрозаштитних појасева на територији општине Зрењанин" који је израђен током 2006/07 године од стране Истраживачко-развојног Института за низијско шумарство и заштиту животне средине из Новог Сада, бити у потпуности имплементиран у будићи Просторни план.

ОБРАДИО:

Дејан Јованов

Биљана Ташин

НАЧЕЛНИК ОДЕЉЕЊА

ЗА ПОСЛОВЕ УРБАНИЗМА

Љиљана Пецељ Лубурић

НАЧЕЛНИК

ГРАДСКЕ УПРАВЕ

Александра Одавић Мак